

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Экономический журнал ВШЭ. – 2012. – №2. – С. 172 – 204.

4. Официальный сайт Международного энергетического агентства. [Электронный ресурс]. // Режим доступа: <http://www.iea.org/>
5. MENA Economic Report / [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.amaaonline.com/files/MENA%20Economic%20Report.pdf>
6. MENA Region Faces Challenges and Opportunities / [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://blog.securities.com/2011/06/mena-region-faces-challenges-and-opportunities/>
7. Structural change in the world economy. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.unido.org/fileadmin/user_media/Publications/Pub_free/
8. The Impact of the Global Economic Crisis on SMEs in the MENA Region [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.oecd.org/mena/investment/42869189.pdf>
9. What Was the Global Financial Crisis of 2008? / [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://useconomy.about.com/od/criticalissues/f/What-Is-the-Global-Financial-Crisis-of-2008.htm>
10. World Bank [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.worldbank.org>

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ПРОМИСЛОВОСТІ М. МАРІУПОЛЯ

Капанова Л.Г., к.е.н, доцент, доцент кафедри економічної теорії, ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м.Маріуполь
Білоус-Сергєєва С.О., к.е.н, ст. викладач кафедри економічної теорії, ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м.Маріуполь

Капанова Л.Г., Білоус-Сергєєва С.О. Проблеми та напрями диверсифікації промисловості м. Маріуполя.

У статті досліджено сутність терміну диверсифікація, визначено основні напрями диверсифікації та наведено її позитивні і негативні сторони. Визначено що, пошук напрямів диверсифікації української економіки є важливим і актуальним у зв'язку з тим, що радянська економіка була спрямована на лідерство у створенні спеціалізованих виробництв. Також диверсифікація виробництва є інструментом переливання капіталу між різними галузями. Зазначено що, диверсифікація пов'язана з процесом концентрації виробництва на міжгалузевому рівні і структурною перебудовою господарства, найбільший розвиток отримала після 2-ої світової війни. Визначено, що для м. Маріуполя в умовах, що склалися сьогодні, диверсифікація міської економіки можлива по двох основних напрямках: це розвиток і модернізація існуючих виробництв (до чого вже приступили на меткомбінатах) і створення нових галузей економіки. Визначено що, диверсифікація це різносторонній і багатограний процес, який за своєю специфікою є складним, але в той же час і дуже практичним, як варіант розвитку. Однак лише знання всіх можливих варіантів результату діяльності дозволить правильно вибрати подальший шлях розвитку економіки міста.

Ключові слова: диверсифікація, економіка, виробництво, інвестиції, структура економіки, ефективність, мономісто, міста - «концентрати».

Капанова Л.Г., Білоус-Сергєєва С.А. Проблемы и направления диверсификации промышленности г. Мариуполя.

В статье исследована сущность термина диверсификация, определены основные направления диверсификации и приведены ее положительные и отрицательные стороны. Определено, что, поиск направлений диверсификации украинской экономики является важным и актуальным в связи с тем, что советская экономика была направлена на лидерство в создании специализированных производств. Также диверсификация производства является инструментом переливания капитала между различными отраслями. Отмечено что, диверсификация связана с процессом концентрации производства на межотраслевом уровне и структурной перестройкой хозяйства, наибольшее развитие получила после второй мировой войны. Определено, что для г. Мариуполя в сложившихся сегодня условиях, диверсификация городской экономики возможна по двум основным направлениям: это развитие и модернизация существующих производств (к чему уже приступили на меткомбинатах) и создание новых отраслей экономики. Определено, что, диверсификация это разносторонний и многогранный процесс, который по своей специфике является сложным, но в то же время и очень практичным, как вариант развития. Однако только знание всех возможных вариантов исхода деятельности позволит правильно выбрать дальнейший путь развития экономики города.

Ключевые слова: диверсификация, экономика, производство, инвестиции, структура экономики, эффективность, моногорода, города - «концентраты».

Капанова Л., Bilous- Sergeyeva S. Problems and diversification of industry trends of Mariupol.

The paper studies the essence of the term diversification, the main directions of diversification and it is given its positive and negative sides. It is determined that the search for a diversification of the Ukrainian economy is important and relevant in view of the fact that the Soviet economy was aimed at leadership in the creation of specialized industries. Diversification of production is a tool transfusion of capital between the different branches. It is noted that diversification is associated with the process of concentration of production at the interdepartmental level and restructuring the economy, most developed after World War II. It is determined that for the city of Mariupol in the prevailing conditions of today, diversifying the city's economy is possible in two directions: it is the development and modernization of existing facilities (to which have already begun at the steelworks) and the creation of new industries. It is determined that diversification is a versatile and multi-faceted process, which by its specificity is complex, but at the same time and very practical as a scenario. However, only the knowledge of all possible outcomes of activities will allow to choose the future path of economic development of the city.

Keywords: diversification, economy, production, investment, economic structure, efficiency, monobranch towns, towns-"concentrates".

Постановка проблеми. Тема диверсифікації економіки однаково активно згадується і в аналітичних матеріалах міжнародних організацій, і у виступах лідерів держав. Проте у більшості випадків заяви про прагнення щодо диверсифікації економіки так і залишаються словами.

Диверсифікація економіки застосовується для підвищення ефективності як всієї економічної системи держави так і окремих виробництв, що направлено на збільшення прибутку підвищення економічних показників і запобігання банкрутства підприємств, стійкому економічному розвитку і як наслідок поліпшення добробуту населення. Диверсифікація виробництва – це одночасний розвиток безлічі незв'язаних видів виробництва, збільшення асортименту вироблених виробів одним підприємством, концерном і т.п. На сьогоднішній день диверсифікація виробництва в першу чергу як форма організації виробничих сил привертає велику увагу і є досить актуальною в першу чергу для економіки моно міст.

Про проблеми диверсифікації мономіст говорять зараз дуже багато. Пов'язано це з світовою фінансово - економічною кризою 2007 – 2008 рр.. Мономіста схильні до ризиків криз як ніхто інший, односпрямованість їх економіки призводить до сильної залежності добробуту громадян та соціальної стабільності від діяльності містоутворюючого підприємства або групи підприємств.

Для вітчизняної економіки такі міста - «концентрати» протягом багатьох років були флагманом економіки. З іншого боку, головний «козир» відразу ж обернувся великим мінусом в умовах кризи саме унаслідок сильної залежності території від одного основного виробництва. Будь-які проблеми в діяльності «головного» підприємства негативно впливають на життя всього мономіста – на доходи місцевого бюджету, ситуацію на ринку праці і т. д. Для виведення міста із зони ризиків потрібен чіткий стратегічний план розвитку міста, що складатиметься на основі ретельного аналізу соціально – економічного потенціалу міста, його екології, історичних та територіальних

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

аспектів, культурної спадщини, ресурсної бази, можливостей отримання синергетичного ефекту за рахунок розвитку взаємопов'язаних підприємств і галузей.

Тому, пошук напрямів диверсифікації української економіки є важливим і актуальним у зв'язку з тим, що радянська економіка була спрямована на лідерство у створенні спеціалізованих виробництв. Також диверсифікація виробництва є інструментом переливання капіталу між різними галузями.

Метою статті є визначення основних проблем які постають перед мономістами та визначення основних напрямів диверсифікації промисловості м. Маріуполя.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Провідними вченими, що в різні роки досліджували аспекти диверсифікації, були американець М. Горт і японець С. Есінара, Аронов А.М., Корінко М.Д. Попова С.М., І. Ансофф, та багато інших.

Виклад основного матеріалу дослідження. На даний час склалось багато підходів до визначення сутності терміну «диверсифікація», її напрямів, та можливих позитивних та негативних наслідків її впровадження. Але, досить ясно, що структура економіки нашої країни є неефективною і потребує скорішої перебудови.

Термін «диверсифікація» походить від латин. *diversus* — різний і *facere* — робити — і означає різноманіття, різнобічний розвиток, та проникнення спеціалізованих фірм (промислових, транспортних, будівельних) до інших галузей виробництва, сфери послуг та ін.; у процесі диверсифікації виникають багатогалузеві комплекси, розширення асортименту виготовлення виробів, надання послуг. [1]

Диверсифікація пов'язана з процесом концентрації виробництва на міжгалузевому рівні і структурною перебудовою господарства, найбільший розвиток отримала після 2-ої світової війни.

У широкому сенсі - поширення господарської діяльності на нові сфери (розширення номенклатури продукції, видів послуг, що надаються, і т. п.).

Диверсифікація економічної діяльності (від латв. *diversus* — різний і *facere* — робити) — розширення активності крупних фірм, об'єднань, підприємств і цілих галузей за рамки основного бізнесу, під яким розуміється виробництво товарів і послуг, що мають максимальні долі в чистому об'ємі продажів в порівнянні з іншими видами продукції, що випускається. Диверсифікація — найважливіша складова частина структури сучасних ринкових економік, що надає істотну дію на систему розподілу праці, конкуренцію і ефективність виробництва. [2]

Історію диверсифікації виробництва можна уявити собі як просту маніпуляцію товарами та переливання капіталу. В першу чергу вибір диверсифікації виробництва залежить від фінансового стану підприємства. Найбільша розвитку диверсифікації відбувалося в 50-х роках, коли вперше проявилось вичерпання внутрішніх джерел розвитку та зростання ефективності підприємства і його виробничої бази.

Кожен власник прибуває в пошуку золотой серединки між диверсифікацією виробництва та його спеціалізацією. Для підвищення стійкості компанії, підвищення її вартості, підвищення ефективності організації і, в крайньому випадку, для зміни діяльності вибирають диверсифікацію. Оцінити доцільність таких кроків неможливо, єдино вірного кроку тут немає і, як правило, при прийнятті рішення власник бере до уваги всі аспекти його виробництва і керується цілями, які ставляться перед виробництвом. [3]

Заходи в межах досягнення цієї стратегічної цілі будуть мати вплив на такі галузі: машинобудування; складальне виробництво; транспорт і логістика; легка промисловість; переробка сільськогосподарської продукції; розвиток малого і середнього бізнесу та бізнес-інфраструктури; розвиток інноваційного виробництва; залучення інвестицій; екологічно чисте виробництво.

Диверсифікація має як позитивні так негативні сторони. Литвиненко Т.М. виділяє наступні переваги диверсифікації, які поділяє на групи (табл.1)

Таблиця – 1 Привабливість диверсифікації [4, С. 212]

Техніко - технологічна	Економічна	Фінансова	Соціальна	Стратегічна
Збереження та більш повне використання виробничих потужностей. Альтернативне використання сировини.	Отримання більшого прибутку в привабливих діяльності. Розширення частки ринку. Оволодіння новими ринками. Ресурсозбереження.	Розподіл ризиків між різними сферами діяльності. Фінансова стабільність.	Створення нових робочих місць. Створення нових професій. Задоволення нових потреб споживачів.	Прийняття до змін структури ринку. Страхування майбутніх ризиків підприємства. Підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку.

Головна **небезпека диверсифікації** пов'язана з розпиленням сил, а також з проблемами управління диверсифікованими підприємствами. (табл. 2)

Таблиця 2 – Загрози диверсифікації та їх блокування [4, С. 212]

Загрози диверсифікації	Дії для зниження негативного впливу
Хибна думка про те, що доцільність диверсифікації обґрунтовується лише фінансовими показниками	Будь-яке розширення діяльності має узгоджуватись з загальною бізнес-стратегією компанії
Зростання управлінських витрат та зниження ефективності управління	Кожен новий напрям діяльності має бути ефективним або повинен давати додатковий синергетичний ефект
Загроза зниження оперативності розробки управлінських рішень при включення нових підрозділів	Складання перехідного плану управління, який передбачає гармонізацію методів та інструментів оперативного управління старих та нових підрозділів
Розрив між фактичними та прогнозованими результатами нової диверсифікованої компанії	Вдосконалення методів прогнозування
Додаткові витрати на заміну або підвищення винагороди менеджменту нових підрозділів	Складання кошторису витрат на управління новою диверсифікованою компанією
Зниження ефективності роботи нової компанії внаслідок перерозподілу внутрішніх ресурсів на користь слабких підрозділів	Розвиток внутрішньофірмових ринкових відносин.
Зниження поточної доходності нової компанії, зокрема через зниження цін на продукцію окремих підрозділів заради зменшення конкурентного тиску	Узгодження тактичних та стратегічних цілей діяльності нового підприємства
Можливе зростання числа конфліктів, зумовлених різними організаційними культурами, стилями менеджменту нової диверсифікованої компанії	Створення системи засвоєння цінностей корпоративної культури всіма працівниками нової компанії
Зниження впливу акціонерів на політику нової диверсифікованої компанії та посилення впливу менеджерів	Вдосконалення системи корпоративного управління та контролю, підвищення ролі органів управління новою компанією. Налаштування системи внутрішнього контролю аудиту та аудиту.
Викривлення психологічних ризиків, пов'язаних з приєднанням нових підрозділів. Ризики нових приєднань часто переоцінюються, а ризики збереження старої структури та напрямів діяльності недооцінюються	Проведення аналізу кожного проекту з приєднання чи запровадження нових напрямів діяльності силами незалежних експертів, що знизить суб'єктивізм оцінок

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Під час і після фінансово-економічної кризи 2008-2009 рр. перед Маріуполем як ніколи гостро постала проблема залежності міста від містоутворюючих підприємств двох галузей. Частка металургійного виробництва в економіці Маріуполя складає 73%, машинобудівного - 21,8%, тому спад виробництва серйозно вплинув не лише на стан промислової галузі, але і на усі сфери життєдіяльності міста. Тому рішення цього питання є першочерговим завданням для керівництва міста.

Таким чином, в умовах, що склалися сьогодні, диверсифікація міської економіки можлива по двох основних напрямках. Це розвиток і модернізація існуючих виробництв (до чого вже приступили на меткомбінатах) і створення нових галузей економіки.

Департаментом економіки міськради і Радою громадських організацій підприємців, організована серія зустрічей у форматі «круглого столу» з представниками малого і середнього бізнесу Маріуполя. Основні напрямки диверсифікації які були визначені, це: підтримка місцевого товаровиробника як спосіб диверсифікації економіки міста; будівництво, ЖКХ, ресурсозберігання; машинобудування; харчова, переробна промисловість і АПК.

Другий напрям, створення нових галузей економіки, пов'язано з певними труднощами із залученням іноземних інвестицій. Так за період з 2008 року в Україні спостерігається певне зниження притоку ПІІ рис.1, що в першу чергу пов'язано з проблемами високих економічних ризиків і недосконалості чинного законодавства. Тому необхідна особлива увага обернути на залучення внутрішніх інвесторів, серед яких основними інвесторами виступають самі підприємці (рис. 2).

Частка металургійного виробництва в економіці Маріуполя складає 73 % , машинобудівного - 22 % , тому спад виробництва серйозно вплинув не тільки на стан промислової галузі, а й на всі сфери життєдіяльності міста .

Диверсифікації економіки міста - це підвищення різноманітності опорних галузей економіки , що визначають конкурентні переваги муніципального освіти і в цілому збільшують її потенціал.

Для успішного розвитку міста необхідні:

- Висока зацікавленість розвитку території з боку місцевої влади та їх співпрацю з містоутворюючим підприємством (підприємствами) і всіма економічними агентами ;

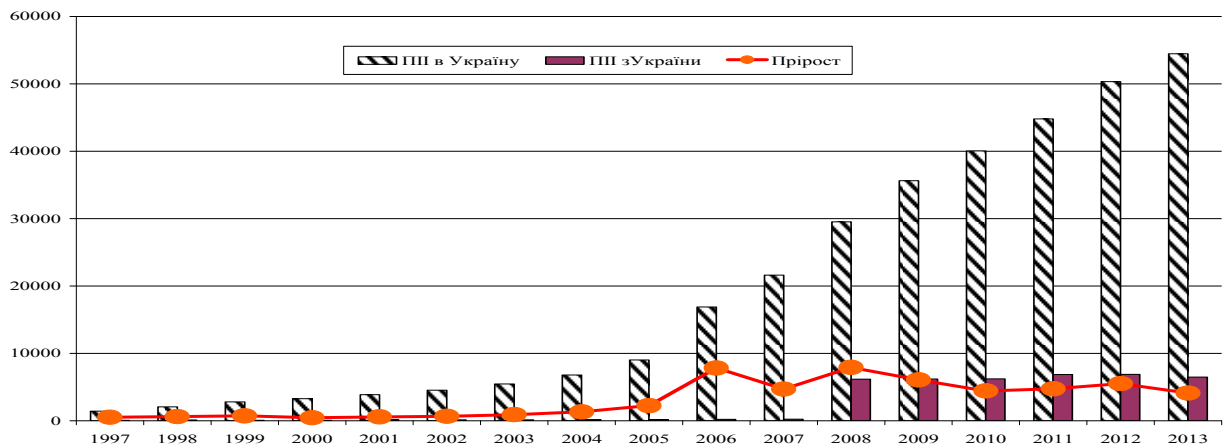
- Подолання моноструктурних економіки міста за допомогою її диверсифікації , кластерного розвитку , реалізація пріоритетних інвестиційних проєктів;

- Сприяння розвитку малого та середнього підприємництва , залучення малих підприємств до сфери промислового виробництва та послуг . Активне стимулювання підприємництва : курси перепідготовки , організація бізнес -інкубаторів , створення нових виробництв містоутворюючим підприємством , податкові пільги ;

- Розвиток освітнього і наукового сектора (університети , дослідницькі центри і т. д.) . Розвинений освітній сектор є великим роботодавцем , що допомагає знизити безробіття в місті . Вищі навчальні заклади також є великими науковими центрами , стимулюючими розвиток високотехнологічного сектора ;

- Розвиток сфери послуг , в тому числі туризму . Проєкти з реалізації туристичного та рекреаційного потенціалу тягнуть за собою розвиток інфраструктури , благоустрою міста , екологічні заходи ;

- Розвиток інфраструктури міста . Розвинена інфраструктура дозволяє знизити соціальну напруженість у місті , створити зручності для життя та ведення бізнесу .

* розраховано за даними Держкомстату України

Рис. 1. Динаміка залучення ПІІ в Україну за 1997 – 2013 рр., млн. дол. США

Вибір напрямків диверсифікації економіки міста - важлива і досить складна задача. При її вирішенні важливо знати і пам'ятати , що основними критеріями є наявність ресурсів та попиту на вироблену продукцію .

Можливими напрямками диверсифікації економіки м. Маріуполя:

- **Створення особливих економічних зон, зокрема , туристсько- рекреаційного типу на узбережжі Азовського моря.**

- **Розвиток агропромислового комплексу**, де особливу роль у системі програмних заходів , повинно відводитися організації пунктів прийому продукції , виробленої в рамках самозайнятості населення (сільськогосподарської , рибної продукції та м'ясної) на базі створеного в м.Маріуполі ринку "Азовський" , який має європейську ліцензію та внесений до числа європейських оптових ринків . Перший крок у цьому напрямку вже зроблено , ринок « Азовський » оснащений спеціальними холодильними камерами та приміщеннями для зберігання продукції , другий - має стати створення на його базі переробного центру з кількома виробничими лініями для первинної переробки сільськогосподарської продукції (м'яса , риби , овочів) , її наступного охолодження (заморожування) і пакування (вакуумування) . І таким чином підготувати базу для створення кластера «Маріупольський харчовик ».

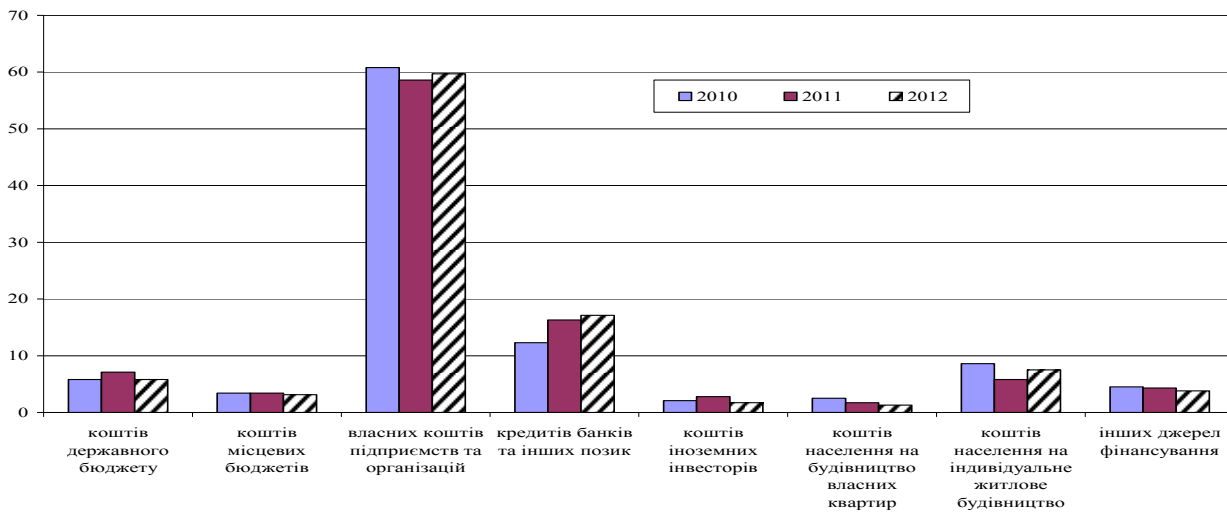
Переваги кластерної моделі для розвитку української промисловості полягають у наступному: - *значний синергетичний ефект*, що дозволить долучити до розвитку промислового сектору ресурси інших галузей економіки – освіти, науки, фінансового сектору, сільського господарства, оборонного комплексу, охорони здоров'я тощо завдяки участі цих секторів у кластерах;

- *розвиток малих та середніх підприємств у промисловості* завдяки розвитку системи аутсорсингу та субконтрактингу, що сприятиме поглибленню їх співробітництва з великими промисловими компаніями, поглибленню їх спеціалізації, розвитку нішового виробництва та розширенню доступу до фінансових ресурсів для розвитку;

- *розвиток інноваційних напрямів у промисловому виробництві* завдяки активізації співробітництва промислових підприємств з науково-дослідними організаціями, підвищенню інноваційної активності малих та середніх підприємств у кластерах. Завдяки т. з. "ефекту переливу" (spill-over) та більш тісному контакту зі споживачами та іншими компаніями виникають можливості створення та поширення

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

нових ідей та технологій серед учасників кластеру та за його межі, що, у свою чергу, сприяє зростанню доданої вартості продукції та орієнтації виробництва на виготовлення високотехнологічної продукції кінцевого споживання;

* розраховано за даними Держкомстату України

Рис. 1. Динаміка внутрішніх інвестицій за джерелами походження, млн.грн

- *розвиток інноваційного менеджменту у промисловості* завдяки впровадженню нової системи організації виробництва та співробітництва у межах кластеру, що дозволить підвищити якість та конкурентоспроможність продукції промисловості завдяки кращому розумінню потреб та вимог підприємств-постачальників та підприємств-споживачів до якості та технічних характеристик продукції та комплектуючих, сприятиме зниженню відсотку браку та значній економії часу.

- *підвищення інвестиційної привабливості регіонів та країни в цілому*, що зумовлено вищим рівнем довіри інвесторів до розвинутих мережевих структур, ніж до окремих дрібних компаній, а також гарантіями та пільгами інвесторам з боку держави у випадку участі останньої у кластерних ініціативах;

- *пришвидщення темпів створення та розвитку нового бізнесу*. Нові компанії мають можливість розвиватися у сприятливіших умовах через налагодженість зв'язків з партнерами всередині кластеру;

- *створення замкнутого виробничого циклу та ланцюгу доданої вартості у межах країни* завдяки виявленню та створенню у межах кластера відсутніх у виробництві ланок, що сприяє розвитку імпортозаміщення. [5]

Крім цього, з метою збільшення ефективності роботи міських підприємств харчової промисловості, органам місцевого самоврядування необхідно ретельно опрацювати географію каналів збуту готової продукції. Дані заходи є елементом передінвестиційної підготовки пріоритетних міських проектів, тому частково можуть бути профінансовані за рахунок коштів міського бюджету.

- **створення великого логістичного центру на базі морського торгового порту, залізничного та автомобільного господарства;**

- **Створення підприємств з переробки техногенних і побутових відходів.** Для будь-якого промислового міста, багатого такими ресурсами як техногенні відходи, вирішення проблеми поводження з відходами: їх використанню та знешкодженню - є актуальним, як з точки зору реалізації стратегії економічного зростання, так і поліпшення екологічної ситуації.

Переробка цих відходів і виробництво товарної продукції з них дозволить:

1) скоротити витрати електроенергії (витрати на впровадження енергозберігаючих заходів в 3 - 5 разів менше витрат на видобуток і виробництво первинних енергоджерел);

2) внести внесок у розвиток будівельного комплексу (наприклад, відходи металургії є джерелом дешевого і якісного сировини у виробництві будівельних матеріалів);

3) збільшити мінерально- сировинну базу чорних і кольорових металів (наприклад, зола-шлакові відвали вугледобування і вуглезабагачення містять багато рідкісних елементів, з концентрацією - десятки і сотні грам на тону);

4) поліпшити стан навколишнього середовища (звільнити тисячі гектарів землі, які займає відвалами відходів промислового виробництва);

5) створити нові робочі місця, підвищити рівень самозайнятості населення і збільшити податкову базу (переробка відходів є успішним напрямом для розвитку малого бізнесу). [6]

Питання диверсифікації економіки Маріуполя вимагає і законодавчої бази, для цього органи місцевого самоврядування необхідно наділити такими повноваженнями:

- Можливістю регулювати екологічні норми і нормативи, коригувати ліміти викидів;

- Можливістю здійснювати контроль (перевірки дотримання норм, наявності систем і програм управління відходами на підприємстві і реалізацію цих програм) всіх підприємств, розташованих на території міста;

- Фінансовою самостійністю в питаннях накладення штрафів (для подальшого спрямування отриманих фінансових коштів на вирішення екологічних проблем) і встановлення пільг (для стимулювання підприємств до використання екологічно чистих або щадних технологій, технологій з переробки відходів).

- Встановити порядок внесення екологічних платежів і розподілу отриманих фінансових коштів так, щоб ці кошти залишалися в населеному пункті, де наноситься екологічна шкода, і використовувалися для нейтралізації або пом'якшення даного шкоди.

Висновок. Диверсифікація це різносторонній і багатогранний процес, який за своєю специфікою є складним, але в той же час і дуже практичним, як варіант розвитку. Однак лише знання всіх можливих варіантів результату діяльності дозволить правильно вибрати подальший шлях розвитку економіки міста. Отже, обираючи стратегію диверсифікації, необхідно орієнтуватися на практичну реалізацію розробленої мети, постійний аналіз поточної ситуації, оцінку конкурентної позиції і привабливості галузей з урахуванням переваг та недоліків впровадження даної стратегії. Основними цілями диверсифікації економіки повинно стати стимулювання розвитку нових підприємств та забезпечення соціальної стабільності, розширення асортименту продукції що експортується. Тільки налагоджена взаємодія бізнесу та влади дозволить довести цей процес до логічного завершення.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Економічна енциклопедія: словопедія [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://slovopedia.org.ua/38/53396/378810.html>
2. Словарь экономических терминов [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.uaifi.net/diversifikaciya/>
3. Диверсифікація виробництва [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mercury.kiev.ua/diversifikaciya-virobnictva/>
4. Литвиненко Т.М. Суперечливість розвитку процесу диверсифікації діяльності підприємств //Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2012. – Випуск № 27, Т.1. – С. 211 – 216.
5. Промислова політика як чинник післякризового відновлення економіки України. Аналітична доповідь – К.:НІСД, 2012. – 41 с.
6. Рогачева М. А., Антоненко Е. Е. Переработка техногенных отходов как направление диверсификации экономики моногорода //Управление экономическими системами: электронный научный журнал [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://uecs.ru/uecs41-412012/item/1369-2012-05-29-07-37-30>
7. Попова Л.М. Дослідження причин диверсифікації діяльності на підприємствах в сучасних умовах розвитку економіки України //Экономические науки [Электронный ресурс] – Режим доступу: http://library.svpurst.crimea.ua/dudchenko/165/fulltext/knp102/knp102_159-161.pdf

ДИНАМІКА ФІНАНСОВОЇ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ В ДЕЯКИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

Кирилич Ю.В., аспірант кафедри міжнародного економічного аналізу і фінансів, Львівський національний університет імені Івана Франка (Україна)

Кирилич Ю.В. Динаміка фінансової лібералізації в деяких європейських країнах.

У статті проведено аналіз динаміки фінансової лібералізації в тридцяти п'яти європейських країнах. Основою для аналізу є база даних МВФ та індекси фінансової лібералізації КАOPEN і FINREFORM, для яких побудовано графіки та виведено за допомогою згладжуючого фільтра Ходрика-Прескотта чотири цикли і тренд фінансової лібералізації в досліджуваних країнах. Зроблено аналіз процесів фінансової лібералізації в часовому та географічному вимірах. Порівняно основні результати з іншими індексами, які відображають процеси фінансової лібералізації, а також наведено паралельний порівняльний аналіз динаміки фінансової лібералізації за групами європейських країн, що дає розуміння відмінності цих процесів в країнах різних частин Європи. Використання індексів та економетричних методів для визначення лібералізаційних процесів дозволяє аналізувати не лише ризики, а й доцільність фінансової лібералізації за багатьма параметрами розвитку економік.

Ключові слова: фінансова лібералізація, циклічність фінансової лібералізації, КАOPEN, FINREFORM, фінансова лібералізація в Європі.

Кирилич Ю.В. Динамика финансовой либерализации в некоторых европейских странах.

В статье проведен анализ динамики финансовой либерализации в тридцати пяти европейских странах. Основой для анализа является база данных МВФ и индексы финансовой либерализации КАOPEN и FINREFORM, для которых построены графики и выведены с помощью сглаживающего фильтра Ходрика - Прескотта четыре цикла и тренд финансовой либерализации в исследуемых странах. Сделан анализ процессов финансовой либерализации во временном и географическом измерениях. Сравнено основные результаты с другими индексами, которые отражают процессы финансовой либерализации, а также приведен параллельный сравнительный анализ динамики финансовой либерализации по группам европейских стран, что дает понимание различия этих процессов в странах разных частей Европы. Использование индексов и эконометрических методов для определения либерализационных процессов позволяет анализировать не только риски, но и целесообразность финансовой либерализации по многим параметрам развития экономик.

Ключевые слова: финансовая либерализация, цикличность финансовой либерализации, КАOPEN, FINREFORM, финансовая либерализация в Европе.

Kyrylych Y. Dynamics of financial liberalization in some European countries.

The paper analyzes the dynamics of financial liberalization in thirty five European countries. The basis for the analysis is a database of the IMF and the indices of financial liberalization – KAOPEN and FINREFORM. Indices are shown graphically and cyclicity and trend of financial liberalization in the countries surveyed is derived using Hodrick-Prescott filter. The performed analysis of the process of financial liberalization in time and geographical dimensions. We compare major indices that reflect the process of financial liberalization and conducted parallel comparative analysis of financial liberalization for different groups of European countries. The use of indices and econometric methods for determination of the liberalization process allows us to analyze not only the risks but also the appropriateness of financial liberalization for economies.

Keywords: financial liberalization, financial liberalization cyclicity, KAOPEN, FINREFORM, financial liberalization in Europe.

Постановка проблеми. Процеси фінансової лібералізації, які активно тепер проходять в світі, докорінно змінюють економіку країн і ставлять нові вимоги та загрози. Фінансова лібералізація в країнах Європи є важливим, як політичним так і економічним фактором, а розуміння її динаміки сприяє дослідженню тих процесів, які зараз відбуваються. Для аналізу динаміки фінансової лібералізації в європейських країнах використано базу даних МВФ [4] та розглянуто деякі індекси визначення лібералізації. Дослідження показників лібералізації проведено для тридцяти п'яти країн Європи, а саме: Австрія, Бельгія, Білорусія, Болгарія, Великобританія, Греція, Данія, Естонія, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, Польща, Португалія, Росія, Румунія, Словаччина, Словенія, Туреччина, Угорщина, Україна, Фінляндія, Франція, Хорватія, Чехія, Швейцарія, Швеція.

Досліджуваний період вищезгаданих країн та показників складає 1970–2013 роки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процеси фінансової лібералізації та її аналіз досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема, І. Бураковський, З. Луцишин, Ю. Пахомов, О. Плотніков, С. Циганов, І. Юдіна, Г. Бекаерт, Дж. Едсон, Л. Камінські, Д. Квін, Ф. Мішкін, С. Шмуклер, Дж. Штігліц, Ч. Виплош та ін. Однак фінансова лібералізація, в основному, розглядалась через призму валютно-фінансових криз на ринках, що розвиваються, не вдаючись до фундаментальних пояснень динаміки макроекономічних пристосувань з використанням економетричних методів.

Метою статті є проведення аналізу динаміки фінансової лібералізації в європейських країнах через індекси КАOPEN (індекс М. Чінн та Х. Іто [2]), FINREFORM (індекс А. Аб'їад, Е. Детражіаш, Т. Трессел [1]) та виокремлення тенденцій і трендів цього процесу.

Результати досліджень. Усереднене значення індексу КАOPEN для 35 досліджуваних країн упродовж 1970–2010 років наведено на графіку (Рис.1).